

PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Lausunto 13/1997 vp
Hallituksen esitys 46/1997 vp

Talousvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 13 päivänä toukokuuta 1997 hallituksen esityksen 46/1997 vp Sopimuksen Euroopan energiaperuskirjasta ja siihen liittyvän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa talousvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina ulkoasiainneuvos Kim Luotonen ulkoasiainministeriöstä, kansliapäällikkö Kirsti Rissanen oikeusministeriöstä, ylitarkastaja Osmo Haltia kauppa- ja teollisuusministeriöstä, professori Mikael Hidén, professori Antero Jyränki, professori Ilkka Saraviita ja apulaisprofessori Martin Scheinin.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunoittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Sopimuksen Euroopan energiaperuskirjasta ja sen yhteydessä tehdyn Energiategohkuutta ja siihen liittyviä ympäristönäkökohtia koskevan energiaperuskirjan pöytäkirjan.

Sopimuksen on tarkoitus tulla voimaan 90. päivänä sen jälkeen, kun 30. peruskirjan allekirjoittanut valtio on tallettanut ratifioimisasiakirjansa. Esitykseen sisältyvä laki sopimuksen ja pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä tulisi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohdana. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana päivänä kuin sopimus liittepöytäkirjoiheen.

Esityksen säätämisyjärjestysperustelujen mukaan energiaperussopimus on luonteeltaan jae-tun toimivallan sopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltion ja osittain yhteisön toimivaltaan. Suomi hyväksyy osaltaan sopimuksen hallitusmuodon 33 §:n ja valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n mukaisesti. Energiasopimukseen

liittyvä pöytäkirja muodostaa sopimuksen kanssa kiinteän kokonaisuuden, joskaan se ei sisällä eduskunnan suostumusta vaativia määräyksiä.

Voimaansaattamislakiehdotuksen käsittelyjärjestyksen johdosta perusteluissa mainitaan energiaperussopimuksen 13 artikla, jossa on määräyksiä muun muassa pakkolunastuksen johdosta maksettavista korvauksista. Määräysten todetaan olevan osittain ristiriidassa pakkolunastuslainsäädännön kanssa. Voimaansaattamislakiehdotus käsitellään perustelujen mukaan tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Johtolauseensa mukaan lakiehdotus on kuitenkin käsiteltävä ns. supistetussa perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

Valiokunnan kannanotot

Sopimus Euroopan energiaperuskirjasta on ns. sekasopimus (ks. PeVL 20/1995 vp), joka kuuluu osaksi EY:n ja osaksi jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvien seikkojen osalta tällaisen sopimuksen voimaansaattamislain käsittelyjärjestykseen vaikuttavat valtiosopimuksia koskevat perustuslainsäädännökset, lähinnä hallitusmuodon 33 § ja valtiopäiväjärjestyksen 69 §. Lakiehdotuksen käsittelyjärjestyksestä tulee näin olen arvioida sen mukaan, mitä jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvia asioita sopimus kattaa. Hallituksen esitys on tämän seikan arvioimiseksi valitettavan puutteellinen, sillä esityksessä ei ole pyritty selvittämään sopimusta jäsenvaltioiden toimivallan kannalta.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota sopimuksen 13 artiklan pakkolunastusmääräyksiin. Artiklan 1 a kohdan määräys pakkolunastuksen edellytyksestä vastaa hallitusmuodon 12 §:n 2 momenttia. Pakkolunastuksesta olisi suoritettava viipymättä riittävä ja asianmukainen korvaus. Se vastaisi määrältään pakkolunastetun investoinnin oikeaa markkina-arvoa juuri ennen pak-

kolunastusta tai pakkolunastuksen uhan tule-
mista tietoon tavalla, joka vaikuttaa investoinnin
arvoon. Valiokunnan käsityksen mukaan myös
korvauksen määrä on sopusoinnussa hallitus-
muodon mukaisten vaatimusten kanssa.

Sopimuksen 26 ja 27 artikla koskevat riitojen
ratkaisua yhtäältä investoijan ja sopimuspuolen
sekä toisaalta sopimuspuolten välillä. Valiokun-
nan saaman selvityksen mukaan nämä sopimus-
määräykset, jotka tekevät mahdolliseksi kan-
sainvälisen välitys- tai sovittelumenettelyn, vas-
taavat investointisuojasopimusten yleistä käy-
täntöä. Tällainen menettely, vaikkakin se saattaa
johtaa esimerkiksi korvausvelvollisuuden asetta-
miseen, ei valiokunnan mielestä merkitse valtion
täysivaltaisuuden rajoitusta. Riitojen ratkaise-
minen välitys- ja sovittelumenettelyssä keskittyy

Helsingissä 29 päivänä toukokuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa
ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Ville Itälä
/kok, varapuheenjohtaja Johannes Koskinen /sd,
jäsenet Esko Helle /vas, Ulla Juurola /sd, Anneli
Jäätteenmäki /kesk, Marjut Kaarilahti /kok,
Juha Korkea-aho /kesk, Valto Koski /sd, Heikki

kulloiseenkin yksittäistapaukseen eikä ratkai-
suilla ole yleisempää merkitystä.

Lakiehdotus on näin ollen käsiteltävä valtio-
päiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyk-
sessä, minkä vuoksi sen johtolauseesta on pois-
tettava viittaus valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1
momenttiin.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivalio-
kunta esittää kunnioittavasti,

*että eduskunnan suostumus on tarpeen
sopimukseen ja*

*että lakiehdotus voidaan käsitellä val-
tiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä
järjestyksessä.*

Koskinen /kok, Jorma Kukkonen /sd, Osmo
Kurola /kok, Johannes Leppänen /kesk, Paavo
Nikula /vihr, Riitta Prusti /sd, Veijo Puhjo /va-r
ja Maija-Liisa Veteläinen /kesk sekä varajäsen
Jouko Jääskeläinen /skl.